

מהדורת קרן טללי ברכה

הואיל משה באר את התורה הזאת

ספר תורת מִשֶׁה

המבואר

כשמו כן הוא, נאה דורש ונאה מקיים כמאמרו, ברי ושמא דייקנא כי מדור
דעה הוא, וראוי שתשרה עליו שכונה כמשה, לא קם כמוהו מפרש בים הגדול,
מים שאין להם סוף דבר הכל נשמע ונראה, כי מה' היתה זאת ועוד לו אך
לחלק כבוד לחכמים לחם התוריי
הוא הגאון שר הבירה נשוא כמה פנים
לתורה ולנביאים ולכתובים באצבע אלהים

גדול מרבן שמו

כמוהר"ר **משה אלשיך** זצ"ל

(נוסח שער דפוס פראג שנו)

עם

קיצור אלשיך

בו הובאו קיצור ותוכן דברי המחבר בפירוש הפסוקים
ועתה יוצא לאור במהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, מוגדת בהגהה
מדויקת ומתוקנת, נוספו אלפי מראי מקומות וציורים, נפתחו ראשי תיבות
וקיצורים, הקטעים חולקו לפסקאות קצרות, נוספו סימני פיסוק וניקוד,
בתוספת סתרות משנה, והערות ביאור עם ציונים והשוואות לדבריו

תש"פ לפ"ק

תורת משה המבואר

להחכם הקדמון רבי משה אלשיך זיע"א

יוצא לאור על ידי
מוסדות אביר יעקב נהריה
מכון אור לישרים ירושלים
בראשות הרב שלמה אביחצירא שליט"א

עורך ראשי
הרב מנחם מנדל פומרנץ

עורך אחראי
הרב משה זייבלד

מבקר אחראי
הרב אהרן פישר

עורכים ומבקרים
הרב זושא דינקלס
הרב משה מוזסון
הרב משה חיים חנונו
הרב משה פרוכטין
הרב זעליג רוזנשטרן

עימוד: הרב שמואל סאמט

נסדר ע"י ממלכת התורה "עוז והדר"
בנשיאות הגאון הצדיק רבי יהושע לייפער שליט"א
אב"ד "באר משה" מאנסי

הפצה והזמנות: 'היכלי תורה'

בארץ ישראל: טל': 02-9924603
באר"ב: טל': 02-9924603
באירופה: טל': 44-191-430-0333
פקס: 03-5435884 / 44-191-430-0555 / 44-191-430-0555

©
כל הזכויות שמורות

לישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה נהריה
רח' אביר יעקב 27
נהריה

הואיל ומושקע במהדורה זו הון רב ויגיעה רבה, לכן ע"פ דין תורה ולהבדיל ע"פ הזכויות בכל המדינות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום והעתקה כולל העתקה חלקית או אחסנה במחשב או מאגר כל שהוא כל חלק מהספר, וכן אין לעשות כל שימוש מסחרי בחומר הנדפס ובהוספות. הספר נמכר רק על מנת שלא יעשה בו שימוש שלא כדין. ושארית ישראל לא יעשו עולה.

נדפס בארץ ישראל
על נייר ח"ל
שאין בו חשש חילול שבת

Printed in E. Israel

הארות והערות יתקבלו בברכה
מכון אור לישרים
רח' יוסף חכמי 30 ירושלים
פקס: 03-5423180

פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית

א (א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם
וְאֶת הָאָרֶץ.

מהו 'בראשית'?

בְּרֵאשִׁית בְּרָא וְכוּ'. הִנֵּה מִהָרְאוּי יֹאמֵר
'בְּרֵאשִׁית בְּרָא', או 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא'
בְּרָא'. כִּי הֵן זֹאת הִתְּהָ עִם רְבוּתֵינוּ ז"ל (רש"י
ע"פ חז"ל) לומר כִּי הִיא בִּי"ת בְּעֵבוֹרֵי, וְאִי בְּאֶמְרָם
בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרְאת רֵאשִׁית, או בְּשִׁבִיל
יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ רֵאשִׁית, וְכִיּוֹצֵא בְּדִרְשׁוֹת אֲלוּ.

על ידי צירוף אותיות התורה שהיא 'ראשית' הכל
ברא שמים וארץ

וְעַל דֶּרֶךְ הַפְּשֻׁט יֹאמֵר, כִּי הִנֵּה קִיְמוּ וְקִבְלוּ
רְבוּתֵינוּ ז"ל (פסמים נד. ז"ר א ד) וְאִי כִּי שִׁבְעָה
דְּבָרִים קָדְמוּ לְעוֹלָם, תּוֹרָה וְכֹסֵף הַכְּבוֹד וְכוּ'.
וְהוֹכִיחוּ כִּי הַתּוֹרָה קָדְמָה לְכֹסֵף הַכְּבוֹד, בְּאֶפְן
שֶׁהִיא רֵאשִׁית לְכָל. עוֹד שְׁנֵית אֶמְרוּ רְבוּתֵינוּ
ז"ל וְאִי בְּתַנְחוּמָא (ב) וּבְבְרֵאשִׁית רַבָּה (ב) (ב) כִּי
בַתּוֹרָה בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַיִם וְאָרֶץ. וְכִּזָּה
יִתְכַּן כִּי טָרַם תְּסַפֵּר מְצִיאוֹת הַבְּרִיאָה, סִפְרָה לְנוּ

ביאור

אמר 'בראשית ברא'. ב. מכח קושיא זו ביארו חז"ל שבי"ת
זו אינה מגוף התיבה, אלא היא בי"ת הסיבה, ופירושה בעבור
ראשית. ג. וראה עוד להלן (ד"ה א ו' יאמר כמאמר) ובמובא
בצינונים מדברי רבינו בקהלת בענין זה. ד. לשון המדרש
הובא בדברי רבינו להלן.

א. וכמו שכתב רש"י, שאם פירוש הכתוב הוא, שבתחילה
ברא ה' השמים והארץ, היה צריך להכתב 'בראשונה ברא',
שכן בכל מקום 'ראשית' אינה תיבה בפני עצמה אלא היא
דבוקה לתיבה שלאחריה. ולכן כתב רש"י שפירושו הוא
'בראשית ברא'. וקושיא רבינו היא, שאם כן למה באמת לא

צינונים ומקורות

כִּי עֲרוּךְ מֵאֲתוּמֹל תַּפְתָּהּ, כֹּסֵף הַכְּבוֹד וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ דְּכַתִּיב
(ימיה ז י) 'כֹּסֵף כְּבוֹד מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן מְקוֹם מִקְדָּשׁנוּ', שְׁמוֹ
שֶׁל מְשִׁיחַ דְּכַתִּיב (מַלְאִים עז י) 'יְהִי שְׁמוֹ לְעוֹלָם לְפָנַי שִׁמְשׁ
יִנּוּן שְׁמוֹ'.

הַהוֹכָחָה שְׁתוּרָה קְדָמָה לְכֹסֵף הַכְּבוֹד הוֹבָאָה בַּמִּדְרָשׁ (ז"ר א ד):
'בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים', שֶׁשֶּׁה דְבָרִים קְדָמוּ לְבְרִיאַת
הָעוֹלָם, יֵשׁ מֵהֵן שֶׁנִּבְרְאוּ, וְיֵשׁ מֵהֵן שֶׁעָלוּ בִּמְחֻשְׁבָה לְהִבְרֵאוֹת,
הַתּוֹרָה וְהַכֹּסֵף הַכְּבוֹד נִבְרְאוּ, תּוֹרָה מִנֵּי שֶׁנִּבְרְאוּ מֵה' קִנְיֵי רֵאשִׁית
דְּרִכּוּ, כֹּסֵף הַכְּבוֹד מִנֵּי דְכַתִּיב 'נְכוֹן כֹּסֵף מֵאֵז וְגו', הַאֲבוֹת
וְיִשְׂרָאֵל וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְשְׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ עָלוּ בִּמְחֻשְׁבָה לְהִבְרֵאוֹת
וְכוּ'. אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ אִיזָה מֵהֵם קוֹדֵם, אִם הַתּוֹרָה קְדָמָה לְכֹסֵף
הַכְּבוֹד וְאִם כֹּסֵף הַכְּבוֹד קוֹדֵם לְתוֹרָה, אִמֵּר ר' אַבָּא בַר כְּהֵנָא,
הַתּוֹרָה קְדָמָה לְכֹסֵף הַכְּבוֹד שֶׁנִּבְרְאוּ מֵה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דְּרִכּוּ וְגו',
קוֹדֵם לְאוֹתוֹ שֶׁכְּתוּב בּו' נְכוֹן כֹּסֵף מֵאֵז.

וְאִי בְּתַנְחוּמָא. זֶה לְשׁוֹנוֹ: 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים', זֶהוּ שֶׁאִמֵּר
הַכְּתוּב 'ה' בַּחֲכֻמָּה יִסַּד אֶרֶץ' (מַשְׁלֵי ג יט),
וְכִשְׁבָּרָא הַקְּב"ה אֶת עוֹלָמוֹ נִתְעַץ בַּתּוֹרָה וּבְרָא אֶת הָעוֹלָם
שֶׁנִּבְרְאוּ לִי עֵצָה וְתוֹשִׁיָה אֵינִי בִּינָה לִי גְבוּרָה' (שֵׁס ט יד) וְכוּ',

וְאִי בְּאֶמְרָם. בְּרֵש"י: 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא' אֵינִי הַמִּקְרָא זֶהוּ אֹמֵר
אֵלָּא דְרִשְׁנֵי, כְּמוֹ שֶׁדְרִשְׁוּהוּ רְבוּתֵינוּ ז"ל בְּשִׁבִיל
הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרְאת (מַשְׁלֵי ט כג) 'רֵאשִׁית דְּרִכּוּ', וּבְשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּקְרְאוּ (יִמְיָה ז א) 'רֵאשִׁית תְּבוֹאֲתוּ'.

וְרֵאָה בַּמִּדְרָשׁ (אֲוִמִּיּוֹת ד"ע אֹמֵר ט): מֵהַ ת"ל 'בְּרֵאשִׁית', בְּשִׁבִיל
שֶׁלֶשֶׁה שֶׁנִּקְרְאוּ רֵאשִׁית, וְאֵלוּ הֵן תּוֹרָה וְיִשְׂרָאֵל וְרֵאָה,
תּוֹרָה מִנֵּי שֶׁנִּבְרְאוּ מֵה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דְּרִכּוּ, יִשְׂרָאֵל מִנֵּי
שֶׁנִּבְרְאוּ מֵה' קִנְיֵי יִשְׂרָאֵל לְה' רֵאשִׁית תְּבוֹאֲתוּ, יֵרָאָה מִנֵּי
שֶׁנִּבְרְאוּ (מַלְאִים ק"א י) 'רֵאשִׁית חֲכֻמָּה יֵרָאָה ה'', ע"כ. וְרֵאָה
גַּם בַּמִּדְרָשִׁים אַחֲרֵים (ז"ר א ד, וּק"ר לו ד). וְרֵש"י (מַסְנֵדִין
פ"א ד"ה מַשְׁשׁ).

וְכִּי שִׁבְעָה דְבָרִים קְדָמוּ לְעוֹלָם. בַּגְּמָרָא: שִׁבְעָה דְבָרִים
נִבְרְאוּ קוֹדֵם שֶׁנִּבְרְאוּ הָעוֹלָם, וְאֵלוּ הֵן תּוֹרָה וְתִשְׁבּוּבָה
וְגַן עֲדֵן וְגִיְהֵנָם וְכֹסֵף הַכְּבוֹד וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְשְׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ,
תּוֹרָה דְכַתִּיב (מַשְׁלֵי ט כג) 'ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דְּרִכּוּ, תִּשְׁבּוּבָה דְכַתִּיב
(מַלְאִים ז ט) 'בְּטָרַם הָרִים יוֹלְדוּ, וְכַתִּיב (שֵׁס פֶּסוּק ג) 'תִּשְׁבּוּ אֲנוֹשׁ
עַד דְּכָא וְתֹאמְרוּ שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם', גַּן עֲדֵן דְכַתִּיב (לֶסֶן ז ט)
וְיִטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעַדֵן מִקְדָּשׁ, גִּיְהֵנָם דְכַתִּיב (יִשְׁעִיָה ל ג)

קיצור אלשיך

א (א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.

בראשית, במה שהוא ראשית לכל, היא התורה שקדמה לעולם, על ידי צרופי אותיותיה, ברא אלהים את השמים וכו'.

בתורה ובזרא את העולם, והתורה אמרה
בראשית ברא אלהים, ואין ראשית אלא תורה,
היך מה דאת אמר (משלי ס כב) 'ה' קנני ראשית
דרכו', עד כאן.

שאלות בדברי המדרש

וְלֵבָא עַד תְּכַוְּנָתוּי נְעִיר בּוּ קָצַת מִהֶעֱרוֹת
הָרְאוּיוֹת בְּרֵאשׁוֹנָה. א. אמרו 'התורה
אומרת' וכו', שהם דברי מותר, פי מי לא ידע
פי התורה היא האומרת". ב. פי תחלה אמר
'אמן - אומן', שיונה פי התורה היא האמן",
ואחרי כן אמר שהיא 'כלי אמנות'. ג. איך נרמז
כלי האמנות ב'אמן', ולמה לא נאמר אמן
בפרוש". ד. פי אין המשל צודק כלל, פי הלא
במשל המלך והאמן אחד המה". ה. פי התורה
מספרת סדר הבריאה היאך היתה, ואיך יאמר
שהיא כפנקס שלמדים ממנו לבנות ולעשות
חדרים ופּשפּשים". ו. אמרו 'מביט בתורה
ובונה', האם צריך אליו יתברך חלילה להביט
בתורה כאמן שמביט בפנקס, היבצר ממנו היאך
יעשה חדרים או פּשפּשין. ומאמרו 'כף היתה

במה בראה', וזהו אמרו **בראשית ברא**, לאמר,
במה שהיא ראשית לכל, היא תחלה וראש לכל,
שהוא גם לשבעת הדברים, בה **ברא אלהים את**
השמים וכו'. והנה הוא, שעל ידי צרוף אותיות
התורה ברא אלהים שמים וארץ, ו'כמאמרם ז"ל"
(נרמז נה). יודע היתה בצלאל לצרף אותיות שבהן
נבראו שמים וארץ.

דעת רז"ל שהתורה כפנקס האומן

אף הנה מצאנו לרבותינו ז"ל בכראשית רבה
(סז) רוח אחרת מעין דרך זו, פי לא בחרו
בבחינה זו בבאור מלת בראשית", פי אם אל
היות התורה כלי אמנות כפנקס שביד האמן".
וזה לשון מאמרם ז"ל, 'ואהיה אצלו אמון' (משלי
ס ז), אומן, התורה אומרת אני הייתי כלי אמנותו
של הקדוש ברוך הוא, בנהג שבעולם מלך בשר
ודם בונה פלטין אינו בונה אותו מדעת עצמו,
אלא מדעת האמן והאמן אינו בונה אותה מדעת
עצמו, אלא דפתריות" ופנקסות יש לו לדעת
היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה
פּשפּשין, כף היתה הקדוש ברוך הוא מביט

ביאור

בתוך שער גדול (פי מה"ו נסח הערוך). יג. על מנת להבין
דברי המדרש לאשורם. יד. שבכ"ה הכתוב במשלי שם הוא
מדברי התורה על ה'. טו. וזו כוונת הכתוב ו'אהיה אצלו
אומן שאני הייתי האומן. טז. ש'אומן' ענינו גידול, כמפורש
ברשי" שם, ואיך למדו חז"ל שרומז על אומנות. יז. אם
המכוון הוא על אומנות ולא על אמנה, היה לכתוב לומר
זאת בפירוש כדי שלא נטעה. יח. כי התורה אינה האומן,
אלא כלי האומנות כדיפראת ופנקס, ואילו האומן והמלך הם
אחד שהוא הקב"ה הבורא. יט. איך יתכן לפרש שהתורה
היא כפנקס שיש בו שרטוט הצורות העתידות להבנות, הלא
התורה אשר לפנינו אין בה כי אם סיפור השתלשלות הבריאה
אחר שכבר נבראה.

ה. לפני שהתורה תספר את השתלשלות הבריאה, תספר על
ידי מה נבראה הבריאה. ו. פירוש 'בראשית' הוא, שע"י
הראשית היא התורה שהיא ראשית כל הבריאה וגם ראשית
לכל שבעת הדברים שקדמו לבריאה, 'ברא את השמים ואת
הארץ'. ז. כ'אומר, איך שימשה התורה לבריאת העולם.
ח. 'שה' ברא שמים וארץ על ידי צירוף אותיות התורה.
ט. ו'לביאור זה 'בראשית' הוא לפי הכתוב ב'ראשית', וכמו
שיבאר בארוכה, ענינו וביאור הכתוב, על פי זה. י. 'לשון
הכתוב: 'ואהיה אצלו אומן ואהיה שעשועים יום יום משחקת
לפניו בכל עת'. יא. 'דיפתראות' פירוש יריעה של קלף
דלא קמיט, ומציריין עליו צורות שונות של בנינים (ממז
כהנה). יב. 'פּשפּשין' חדרים קטנים (ממז כהנה). שער קטן

ציונים ומקורות

לאור לילה רוגע הים ויהמו גליו ה' צבאות שמו', הא למדת
שהעולם לא נתיסד אלא על התורה.
[ו] **כמאמרם ז"ל**. בגמרא: אמר רב יהודה אמר רב יודע היה
בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ
[על ידי צירופן, ובספר יצירה תני להו (ש"ס)]. כתיב הכא (שמות
לה לא) 'וימלא את רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת', וכתיב
התם (משלי ג יט) 'ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה', וכתיב
(שם פסוק כ) 'בדעתו תהומות נבקעו'.

והיא היתה אומנת לכל מעשה בראשית, שנאמר (שם פסוק ז)
'ואהיה אצלו אומן', אל תקרי אמן אלא אומן, ובה נטה שמים
ויסד ארץ, שנאמר (וימז לא כה) 'אם לא בריתי יומם ולילה' וגו',
ובה חתם ים אוקיינוס שלא יצא וישטוף את העולם, שנאמר
(שם כ כ) 'האותי לא תיראו נאם ה' אם מפני לא תחילו' וגו',
ובה חתם את התהום שלא יציף את העולם שנאמר (משלי ט כז)
'בחקו חוג על פני תהום', ובה ברא חמה ולבנה שנאמר (וימז
לא לז) 'כה אמר ה' נותן שמש לאור יומם חקת ירח וכוכבים

וְחִכְמָתוֹ יִתְבַּרַךְ בְּלִתי נִפְרָדִים מִן אִיכוּתוֹ. הִנֵּה כִּי מִמוּצָא דְבָר יִמְשָׁךְ כִּי גַם בַּתּוֹרָה יִפְלֵ שֵׁם אֲמֹן, בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית.

סיפור הבריאה מתפרש על דרך הסוד על עולמות עליונים ורחניים

הַקְדָּמָה שְׁנִית. וְהוּא, כִּי הִנֵּה סִפּוֹר הַדְּבָרִים הַנִּבְרָאִים בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית כְּאֲשֶׁר יִתְפָּרְשׁוּ עַל דֶּרֶךְ הַסּוּד, הֲלֵא יִקְמֹזוּן אֶל דְּבָרִים נֶאֱצָלִים עֲלִיוֹנִים וְרוּחָנִיִּים לְאִין תְּכַלִּיתִי. וְעַד לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם, כִּי הַתּוֹרָה קְדָמָה אֶלְפִים שָׁנָה (צ"י א ב ל"א), הוּא לְבַדּוֹ הִנֵּה הַנִּרְצָה בְּכַוֵּנַת הַכְּתוּבִים, כִּי אִיךָ יֵאמֶר **בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם** וְכוּ' וְעַד כִּי לֹא נִבְרָאוּ, אִךְ הָיוּ נִדְרָשִׁים עַל דֶּרֶךְ הַסּוּד י. וְעַל הַדֶּרֶךְ הַהוּא בְּקִשּׁוֹה מְלֹאכֵי הַשָּׁרָת, וְלֹא עַל דֶּרֶךְ פְּשֻטָּה כְּאֲשֶׁר הִיא אֶצְלָנוּ י. וְכֵאֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם י, אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֵה בְּעֵתוֹ, רָמֵז וּמִקְבִּיל אֶל הַדְּבָרִים הַנִּרְצִים בְּכַוֵּנַת הַכְּתוּבִים עַל דֶּרֶךְ הַסּוּד. נִמְצָא כֹּל סֵדֶר וְתִקּוּן מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל פְּרָטֵי וּנְקֻדַת זְמַן עֲשִׂית כֹּל דְּבָר וְאֶפְסָן עֲשִׂיתוֹ לְפִי פְּשֻטוֹ, הוּא מְכוּן אֶל כְּוֵנַת הַכְּתוּב בְּנִרְצָה בּוֹ לְפִי כְּוֵנַת הַכְּתוּב וּלְפִי הַסּוּד וְהַדְּבָרִים הַנֶּאֱצָלִים עֲלִיוֹנִים הַנִּרְמָזִים בּוֹ כְּנֹדָע לִיּוֹדְעִים חָן.

הַקְדָּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכוּ' יִרְאֶה שֶׁהוּא בְּדַמּוּתוֹ בְּצִלְמוֹ, וְאִין דּוּמָה לוֹ כְּלָלִי. ז. אֲמָרוּ 'וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה בְּרֵאשִׁית' וְכוּ' לְמָה זֶה אֲמָרוּ בְּלִי צִרְף וּבְלִי קְשָׁרִי. ח. אֲמָרוּ 'בְּנִהַג שְׁבַע עוֹלָם' וְכוּ', כִּי טַבַּע לְשׁוֹן זֶה הוּא לֵאמֹר כְּאֲשֶׁר מְנַהֵגוּ שֶׁל עוֹלָם הוּא הַפֶּךְ הַנְּדוּן שֶׁלְפָנֵינוּ י, אִךְ עֵתָה הִנֵּה הוּא רוּצָה לְדַמּוּתוֹ מִמֶּשׁ, כְּאֲמָרוּ 'כִּפֶּה הִנֵּה הַקְדָּשׁ בְּרוּךְ הוּא' וְכוּ', וּמִהָרְאוּ יֵאמֶר 'לְמַלְךְ שְׁבוּנָה פְּלִטִין' וְכוּ' י.

התורה היא כלי אומנות וגם האומן עצמו

וְהִנֵּה לְבָא אֶל הַבְּאוּר, נִקְדִים שְׁתֵּי הַקְדָּמֹת מְפָרְסֵמוֹת. א. כִּי הִנֵּה עַל יְדֵי הַתּוֹרָה אֱלֹהִית נִבְרָא הָעוֹלָם, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל רִישׁ מְדֻרָשׁ תְּנַחֲמָא י, וְכֵמֵאֲמָרָם (נִלְכּוֹת נה). יוֹדַע הִנֵּה בְּצִלְאֵל לְצִרְף אוֹתִיּוֹת שְׁנִבְרָאוּ בְּהֵן שְׁמִים וְאָרְץ י. וְיִדוּעַ כִּי לֹא יִפְעַל בְּהֵן כְּתָרֵשׁ עֲצִים י בְּמִקְבּוֹת וְהַגְרָזוֹן שֶׁהֵן כְּלִים נִפְרָדִים מִהַחֻצָב בָּם, וְהוּא לְבַדּוֹ הַפּוֹעֵל, כִּי לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ וְגַם הֵיטִיב אִין אוֹתָם י מְבַלִי דַעַת הַחֻצָב בָּם, לְכָל אֲשֶׁר יִחַפֵּץ בְּחֻרְשַׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת י. אֲמָנָם אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, גַּם כִּי הִמָּה כְּלִי אֲמָנוּתוֹ, לֹא יִתְיַחֲסוּ לְנִפְרָדִים מֵאֵתוֹ יתְבַרַךְ חֲלִילָה, כִּי הוּא יִתְבַרַךְ, וְחִכְמָתוֹ הִיא הַתּוֹרָה, אַחַת הִיא י, כִּי חִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת הִמָּה, וְכֵאֲשֶׁר יוֹצְרָנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית יִצֵּר אֶת הָעוֹלָם בְּהֵן, הִמָּה הַיּוֹצְרִים, כִּי הֵן הֵן שְׁמוֹתָיו

בִּיאור

ל. **וכשנאמר** בתורה שמים וארץ וכדומה, אין המכוון לדברים גשמיים, אלא לעולמות עליונים ורחניים שנאצלו זה מזה מאין סוף ב"ה. **לא.** שני אלפים שנה קדמה התורה לבריאתו של עולם. **לב.** בתורה הקדומה לבריאת העולם בהכרח היה ביאורה על דרך הסוד, כי לא יתכן לספר על בריאת העולם טרם היה. **לג.** וכמו שאמרו בגמרא (שם פסא:): בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבונו של עולם מה לילד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך ש' מאות וע"ד דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, 'מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים' [אדיר הוא הרבה בארץ ואין ראוי לך ליתן הודך שם, כי אם על השמים (נש"י)], אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה, וכו' אמר לפניו רבש"ע תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה (לשן כ 6) 'אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים' אמר להן למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם וכו', עיי"ש. וצ"ב מה אכן סברו המלאכים, וביאר רבינו, שבקשתם היתה על הסוד שבה. **לד.** בעולם הזה הגשמי.

כ. **האומן** אינו זוכר כיצד לבנות ללא עיון בפנקסיו, וכן הוא מוגבל לבנות כפי הכתוב בפנקסיו, ואין דומה לו ה' שהוא כל יכול ואינו זקוק לכך, ואין הנמשל דומה למשל. **כא.** לשון 'והתורה' בוא"ו החיבור מורה על קשר הדברים, ואינו מובן מה ענין זה לזה. **כב.** שבכ"ז מקום שפתחו חז"ל ואמרו 'בנוהג שבעולם' סיימו 'ברם הכא' אינו כמות מנהג. ראה מסכת סופרים (פט"ו ה"ג) וירושלמי (נככות פ"א ה"א, ר"ה פ"א ה"ג) ובמדרש (צ"ד 6 ג ד 6). **כג.** שהוא לשון שנקטו חז"ל ברצותם להמשיל משל הדומה לנמשל. **כד.** הובא לעיל (ד"ה ועל דרך) בציונים. **כה.** כלומר, ה' צירף אותיות התורה ובהן ברא שמים וארץ. **כו.** ע"פ הכתוב (ישעיה י"ג). ופירושו אומן העצים, הפוסל צורות בעצים. **כז.** ע"פ הכתוב (ימיה י ה). ופירושו כאן, שאין כח עצמי בכלים להרע או להטיב. **כח.** בלעדי כח החוצב המפנה את הכלים לכל מקום שירצה, אין כח בכלים מצד עצמם לעשות מאומה. **כט.** כמוכא בוזהר חדש (פ"א 1:): והחכמה הוא שמו של מקום והוא נקרא חכמה, ותנינן הוא והחכמה הכל דבר אחד, ע"כ. וכן הוא ברמב"ן בויכוחו (ע"מ טז) והחינוך (מ"ה ע"ד). וברמב"ם (יסו"פ פ"ג ע"י): הבורא יתברך הוא ודעתו וחיו אחד.

בריאה גשמית דוגמת הבריאה הרוחנית

ואם כן, אחר שבריאת העולם היה על דרך וסדר מתיחס אל דברים עליונים ואצילותם, שהם פונת המקראות לפי סודם, ועל פי סודם וענינם נברא^ה, הנה תדמה התורה קדם בריאת העולם אל פנקס האמן שפתוב ומציר בו היאך יעשה חדרים ופשפשיין ועל פיהם יעשה, פי כן עשה ה' שמים וארץ וכל צבאם על פי הדברים הנרמזים בתורה על דרך הנסתר שבה. ואמר מביט בתורה, לומר שעל ידי הביטו יתברך בדברים העליונים הנאצלים למעלה שהם ענין הכתוב בתורה כמדבר, על ידי הבטתו בהם, שהוא הביטו בתורה עצמה כי איכותם בה"י, היה שפע כל דבר מהם משתלשל אורו עד למטה ומהנה הגמתו.

והנה ויו על הבחינה הזאת השנית תקרא התורה כלי אמנותו כפנקס האמן^י, ועל בחינת הקדמה הראשונה תקרא אמן^י, באפן פי שניהם כאחד יצדקו בתורה אלהית^ט.

התורה מלמדת ענוה ללומדיה

ובזה נבא אל באור המאמר. והוא, פי הקשה להם שמהראוי לאמר אמונה בפת"ח

האל"ף, שהיתה מגדלת אצלו יתברך^מ, על כן אמר פי אמון הוא כאמרו אומן, והוא על הבחינה הראשונה^מ. ומפני שהרגיש שהיה לו לומר אומן בפרוש, לזה אמר 'התורה אומרת' וכו', כלומר גם פי יש בחינה שהתורה תקרא אמן, עם כל זה למה שהתורה עצמה היא המדברת, אינה אומרת על עצמה הבחינה הגדולה ההיא, כי אם הקטנה הימנה^מ, ללמד דעת ענותנות אל לומדיה. וזהו 'התורה אומרת', כי אף שרומזת היתה אמן, אינה אומרת בפרוש רק היתה כלי אמנות^מ.

אם הנמשל כמו המשל

ול'הורות המצא בה שתי בחינות^מ, אמר 'בנהג שבעולם' וכו', לומר פי פאשר בנהג שבעולם ימצאו מעמד שלשת הדברים מלך ואמן ופנקס, כך שלשת אלה ימצאו יחד בהיותו יתברך מביט בתורה ובונה את העולם, כי הוא יתברך הוא המלך, ושתי בחינות התורה הנזכרות הם האמן והפנקס^מ.

במה תחשב התורה כפנקס האומן

ול'א הצרך לפרש איך היתה אמן, פי פשוט הוא^מ, רק איך היתה פנקס, ונרמז היתה פנקס

ביאור

יישב קושיא א', שמה שאמר 'התורה אומרת' כו' אינו דברי מותר, כי בא ללמד שהתורה אומרת דברי ענוה. וכן יישב קושיא ג', שנרמז כלי האומנות באמון ממה שלא נאמר אמונה בפת"ח, ומה שלא נאמר אומן בפירוש, הוא משום שבאה ללמד ענוה ללומדיה. **מד**. שהיא כלי האומנות והאמן עצמו. **מה**. ובוזה מיושבת קושיא ד' שאין המשל דומה לנמשל, שבנמשל המלך והאומן אחד, כי התורה היא רק כלי אומנות. ועתה מיישב, שהתורה היא האומן וכלי האומנות. אלא שכיון שעדיין אין המשל כנמשל ממש, כי במשל ישנם שלשה, ובנמשל רק שנים, [וביותר קשה שהרי הוא וחכמתו אחד, ונחשבים כל השלשה לאחד], לכן אמר המדרש לשון 'בנוהג שבעולם', שהוא לשון הנאמר במקום שאין המשל דומה לנמשל, ומיושבת בזה גם קושיא ח', וכמו שכתב רבינו להלן (ד"ה ולסימ). **מו**. כי ידוע שהוא וחכמתו אחד.

לה. שהדברים הגשמיים נבראו בדומה לדברים הרוחניים שהיו קודם הבריאה הגשמית. **לו**. וכמו שביאר בהקדמה ראשונה, שאותיות התורה הן כלי האומנות, נמצא שאיכות העולמות העליונים טמונים באותיות התורה. **לז**. שהעולמות העליונים הם כציריים בפנקס המלמדים את האומן לעשות דוגמתם בפועל. **לח**. כי הוא וחכמתו אחד, ולכן אותיות התורה שבהם ברא העולם, נחשבים כאומנים בוראי העולם בעצמם. **לט**. ובוזה מיושבת קושיא ב', ששניהם נכונים שהתורה היא גם האומן וגם כלי אומנות. **מ**. שאם 'אמן' ענינו גידול, היה הכתוב צריך לומר וזאהיה אמונה אצלו. **מא**. שהתורה נחשבת לאומן בעצמו, כי הוא וחכמתו אחד. **מב**. שהיא רק כלי אומנות ולא האומן עצמו, ולכן אמר הכתוב וזאהיה אצלו אמן, ולא וזאהיה אומן אצלו. **מג**. ו'אמן' פירושו כלי של האומן. ובדברים אלו

ציונים ומקורות

דאתגליא, בכדי שלא יסתירו ולא יעלימו הגשמיים וכו'. וע"ד שנאמר לעתיד לבא (ישעי' סו כג) 'השמים החדשים והארץ החדשה', דהיינו שלא יסתירו ולא יעלימו על גילוי אלקותו ית'. ועד"ז נאמר (שם p ט) 'לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם וגו' והיה לך ה'

ויו על הבחינה הזאת השנית תקרא התורה כלי אמנותו כפנקס האומן. בליקוטי תורה (להגר"ו, ד"ה להצין ענין הנכות) הביא דברי רבינו, וכתב: ו"א"כ ער"ז יש לפרש הברכה מעלמא דאתכסאי, היינו שיאירו אורות הנאצלים הרוחניים גם בעלמא

על פן אמר 'בנהג שבעולם' ולא אמר למלך שבונה וכו'. ועל המצא בו שלשת הדברים הנמצאים במשל אמר 'כף היה הקדוש ברוך הוא' וכו'.

'בראשית' - על פי העולמות הרוחניים הקדומים הגדה פרו אפרו בראשית, במה שהוא ראשית, היא התורה, ברא אלהים וכו', שהוא כלי אמנותו יתברך. ושעור הכתוב על פי דברי המאמר, שטרם יברא העולם השפל היה באור כל פרוטי הבריאה מתפרש על פני אצילות העליון שהוא קודם לעולם, ודגמתו היה כל מה שנברא למטה, פי מבנין אצילות העליון נתפשט ונשתלשל שפע מכל פרוטי עליונים ונתהוו כל מה שלמטה דבר יום ביומו. וכזה יאמר בראשית במה שהוא ראשית הוא פנין אצילות עליון ברא אלהים את השמים וכו' כמדבר, שהיה מביט וברא את העולם.

'בראשית' - ע"י ז' דברים

אז יאמר כמאמרם ז"ל (פסמי נל. ז"ר א ד) כי שבעה דברים קדמו לעולם תורה וכסא הכבוד וכו'. וזו וביארנו במקומו, כי כלם הצרכו לבריאת

באמרו 'היה מביט בתורה ובורא', פי כאשר האמן מביט בפנקס היאך יעשה חדרים ופושפושין, פן הוא יתברך על ידי הבטתו אל סודות התורה שבתבות מעשה בראשית שהוא פנין אצילות העליון, היה בורא כל פרוטי הבריאה למטה להקבילם אל הדברים העליונים הנרצים לפי ספור הבריאה לפי סודם.

מקור להסתיר שהתורה היא האומן

ועתה בא לגלות לנו מהיכן למד שלמה מה להסתיר הפחינה הראשונה, ולא אמר אמן פי אם ברמו, עם שהיה מפליג במעלת התורה. ואמר, שלמד מהתורה עצמה שאמרה בראשית ברא אלהים וכו', שמורה היותה כלי אמנות שבה ברא ה' את השמים וכו', ולא נאמר 'ראשית ברא את השמים' שהיה מורה הפחינה הראשונה, וזהו 'התורה אמרה' וכו'.

אם הנמשל כמו המטל

ולחיות שאין הדמות הנמשל אל המשל רק כאשר נמצא בו שלשת הדברים, אף האמן והכלי הם בנמשל בלתי נפרדים כאשר הם במשל,

ביאור

התורה אמרה בראשית כו', שבה ללמד מקורו של שלמה. נג. כלומר, כיון שרוב הנמשל דומה למשל, לכן אמר 'כך היה הקבה', ולא אמר 'ברם הכא' וכו' כבשאר מקומות. אך כיון שאינו דומה לגמרי למשל, כי בנמשל האומן וכלי האומנות הם אחד, לכן פתח בלשון 'בנהג שבעולם' המורה על כי אין הנמשל דומה למשל, ומיושבת קושיא ח'. נד. אחר ביאור דברי המדרש, מסכם רבינו שלמדנו מדבריהם שפירשו תיבת 'בראשית' - על ידי התורה הנקראת 'ראשית'. נה. שכל מעשה בראשית האמור בתורה שקדמה לעולם היה מתפרש בדרך הסוד על העולמות הרוחניים, שקדמו לבריאת העולם התחתון. נו. ראה בספר הרי בשמים (מילוי, אופן א) מה שביאר על פי דברי רבינו. נז. הוא חיבורו על

מז. שהעולמות הרוחניים הם כמו הציורים שבפנקס שעל פיהם נבראה הבריאה הגשמית. ובה יישב קושיא ה' שבכך התורה היא כפנקס שאינה רק סיפור סדר הבריאה הגשמית, אלא סיפור סדר השתלשלות העולמות הרוחניים. ומיישב בזה גם קושיא ו' מהו 'מביט בתורה ובונה', כי היה בורא הגשמי בדוגמת הרוחני. מח. במשלי. מט. שהרי הכתוב במשלי בא להפליג במעלת התורה, ואם כן מנין למד שלמה שלא להגדיל השבח לומר שהתורה היתה האומן בעצמו. נ. כי 'בראשית' פירושו על ידי התורה שהיא 'ראשית' לכל הדברים, 'ברא אלהים את השמים ואת הארץ'. נא. שהתורה עצמה שהיא 'ראשית' בראה את השמים ואת הארץ. נב. ובה מיושבת קושיא ז', שזהו הקשר בסיום דברי המדרש

ציונים ומקורות

וזו וביארנו במקומו וכו'. ראה בדברי רבינו (קטל א ב-ג): הנה אמרו רבותינו ז"ל בבראשית רבה (א ד) והובא בשוחר טוב (א), כי ששה דברים קדמו לעולם, והם תורה וכסא הכבוד ותשובה וגן עדן וגיהנם ושמו של משיח,

לאור עולם, והיינו כמו שהוא למעלה שבחינת שמש ומגן זהו ענין הוי"ה אלקים ממש, כך יאיר ויתגלה בחינה זו למטה, זהו ענין 'ברוך' הוי"ה לשון בריכה והמשכה בחינת גילוי וכו'.

קיצור אלשיך

את השמים וכו', שהיה מביט בו ובורא דוגמתו את העולם השפל.

או, בראשית, במה שהוא ראשית, היא התורה על פי סודה המתיחסת לבנין אצילות העליון שקדם לעולם, ברא אלהים

עוֹלָם, וּבִלְעָדָם הָיָה בְּלִתי מִתְקִים, כַּאֲשֶׁר הָאָרְכָנוּ שָׁם. וּבְזֶה יֹאמֶר בְּרֵאשִׁית שֶׁהוּא בְּמֵה שֶׁהוּא רֵאשִׁית לְכָל שֶׁהֵם הַשְּׂבֻעָה דְּבָרִים יי, בְּרֵא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ.

מה הן * מאמרות

אוּ יֹאמֶר, כִּי הִנֵּה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (אבות פ"א מ"ב) 'בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם'. וְהִנֵּה הִקְשׁוּ בַּגְּמָרָא (מגילה ס"א): תִּשְׁעָה הֵן. וְתִרְצוּ, בְּרֵאשִׁית נְמִי מְאָמֶר הוּא יי. וְהִנֵּה רֵאוּי לְשִׁית לֵב, שָׁאֵם כֵּן אֵיפֹה לְמָה לֹא נֹאמֶר 'וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי שָׁמַיִם וְאָרֶץ' כְּכֹל יֵתֵר מְאֻמְרוֹת יי.

דברי חז"ל שהרקיע נברא בראשון ונתחזק בשני

וְלָבֵא אֶל הָעֲנָנִים, נְשִׁית לֵב גַּם עַל מְאָמְרָם ז"ל (בר"ר ד' ג') בַּאֲמָרוֹ בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי (פסוק ו) 'יְהִי רֵקִיעַ' שֶׁהוּא יַחֲזֹק הָרֵקִיעַ, כִּי לַחֲזִין הָיָה בְּרֵאשִׁית וְנִתְחַזְקוּ בַּשֵּׁנִי. כִּי הִקְשָׁה לְמוֹ כִּי אַחַר הִבְרָא

שָׁמַיִם בְּרֵאשִׁית יי אֵיךְ יֹאמֶר בַּשֵּׁנִי 'יְהִי רֵקִיעַ', עַל כֵּן פָּרְשׁוּ עַל הַחֲזִיקָה. וְהִלֵּא וּפְלֵא הַפְּלֵא וּפְלֵא, הָאֵם יָד ה' תִּקְצֹר חֲלִילָה מִלְּהַחֲזִיקָם בְּרֵאשִׁית שֶׁהֲצַרְף יוֹם שֵׁנִי יי, וּמֵה גַם פְּעֻלוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ שְׁאֵינָם תַּחַת הַזְּמַן יי, וְלֹא עוֹד אֶלֶּא שֶׁהֲצַרְף מְאָמֶר בַּפְּנִי עֲצָמוֹ לְהַחֲזִיקָם יי. וְעוֹד לְמָה קָרָא אֶל הַחֲזִיקָה הַזֵּה יי.

* מאמרות כנגד * ספירות

אָמְנָם לְבֵא אֶל הַבְּאוּר, נִקְדִּים לְבֵאֵר עֲנָנֵי הַבְּרָא הָעוֹלָם בְּמְאֻמְרוֹת, אֵיךְ הוּא, וְלְמָה הָיָה עֲשָׂרָה לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. אֵךְ הוּא, כִּי הִנֵּה רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁפִּיעַ שְׁפַע אֶל הָעוֹלָם הַשְּׁפַל בְּהִבְרָאוֹ מִפֶּל בְּחִינּוֹת פָּחוֹת עֲלִיוֹנִים, הִלֵּא הֵמָּה עֲשָׂרָה וְלֹא תִשְׁעָה יי כַּמְדָּבָר בַּסֵּפֶר יִצִּירָה (פ"א מ"ד). וְעַל כֵּן עַל יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה הַכְּלוּלָה מִפְּלָן יי פְּנוּדָע, יֹאִירוּ יַחַד כְּלָן וַיִּשְׁפַּע שְׁפַע מִפְּלָן. וְזֶה עֲנָנֵי כָּל מְאָמֶר מֵעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת הַנֹּאמְרִים בְּמַעֲשֵׂה

ביאור

אלהים את השמים ואת הארץ. **סב**. שכבר נבראו בראשון אלא שחזיקם בשני. **סג**. ולמה לא חזיקם בראשון. **סד**. ואיך יאמר בפעולות ה' ענין המתנה מראשון לשני בכדי לחזקם. **סה**. ולמה לא נכללו שתי הפעולות במאמר אחד. **סו**. שאמר 'יהי רקיע' שמשמעותו שיווצר יש מאין, וכיון שכבר נבראו בראשון היה לו לומר 'יחזק הרקיע'.

מדרש רבה, שלא בא לדינו, וראה בצינונים. **נח**. ששבעה דברים אלו קדמו לעולם ועל ידם נברא. **נט**. ופירש רש"י (כ"ט ג'): 'בראשית נמי מאמר הוא' ואע"ג דלא כתיב ביה 'ויאמר יהי שמים' כמאן דכתיב דמי, דבאמירה נמי איברי ולא בידים, דכתיב (תהלים ג' ו) 'בדבר ה' שמים נעשו'. **ס**. כיון שגם הוא מאמר, למה לא נאמר המאמר בפירושו. **סא**. כמו שנאמר ביום הראשון: 'ברא

צינונים ומקורות

הביאם אל התשובה. ולמען יראו כי גם החומר יקנה גם הוא אושר ולא יהרהרו לאמר איה שכר הגוף העוסק גם הוא בתורה ומצות כי הגן עדן הוא לנפש לבדה, על כן נברא שמו של משיח שהוא ינון, כי נקרא כך כמו שאמרו רבותינו ז"ל בשוחר טוב (ג) שנקרא כך על שעתיד ליינן ישיני עפר שהוא תחית המתים, ומעתה ברא יתברך שמו זה למען יהיה זכרון לבני ישראל על אושר הגוף גם הוא שיהיה אז. כלל הדברים כי על ידי שבעה אלה יש קיום למעשה בראשית, ובלעדם הכל הבל. וזו כמדובר בספר יצירה. זה לשונו: עשר ספירות בלימה, עשר ולא תשע ולא אחת עשרה, הבן בחכמה וחכם בכינה, בחון בהם וחקור מהם דע וחשוב וצור והעמד דבר על בירורו, והושב יוצר על מכונו כי הוא יוצר ובורא לברו ואין זולתו ומדתו עשר ואין להם סוף. וזו כמדובר. ראה בספר התמונה (מיוחס ל' מוויס נן סקנה, סקדמה למנוס ג): התורה הנוראה הקנויה והכלולה מעשר

שנאמר (תהלים ע"ז) 'לפני שמש ינון שמו'. והנה בביאורנו לבראשית רבה בביאורנוהו ביאור רחב כי שם מקום כבודו. אך הנה כלל הדברים הוא, כי בלעדי אותם הששה דברים, או שבעה למדרש שמוסיף גם האבות, לא היה העולם מתקיים, על כן הקדימה תחילה. והענין דרך קצרה, כי הנה בלתי שפע עליון אין העולם מתקיים, ולעכירות איכות העולם הזה היה בלתי אפשר לקבל השפע מאתו יתברך כי אם על ידי התאצל כסא הכבוד להשתלשל השפע על ידי הולך ומתעבה. ולהיותם ראויים לקבלו, צריך זכות תורה ומצותיה כנודע. כי תחלה עולה מלמטה איכות אור קדושת עסק תורה ומצוות וממשיכין אור שפע עליון. על כן הכריחו ז"ל שם שהתורה נברא תחלה ואחר כך כסא הכבוד, כי עולים תחלה אורות תורה ומצוות, ואחר כך יורדים דרך התהפכות בהשתלשלות כסא הכבוד אורות שפע עליון לתקן עולם. ולמה שיצר לב האדם רע ומונע השפע, ברא תשובה וזכות אבות ומקדש לכפר ושכר ועונש שהם גן עדן וגיהנם למען

קיצור אלשיך

או, בראשית, בשבעה דברים שקדמו לעולם תורה וכסא הכבוד וכו', ברא אלהים את השמים ואת הארץ.